

Help, mijn kat plast in huis

Karin Weuts

Hoofdstuk 1

Onzindelijkheid

Op het eerste zicht misschien een vreemde keuze als leidraad, omdat dit boek over veel meer gaat dan onzindelijkheid alleen. Maar de behoefte doen op, in onze ogen, ongepaste plaatsen is niet alleen een veelvoorkomend probleem, maar ook één van de problemen met de meeste impact. Ieders tolerantiegrens is anders, maar algemeen kun je wel stellen dat krabben aan de traploper, verdwijnen bij het rinkelen van de deurbel of niet in het draagmandje willen vervelend is, maar niet meteen als dramatisch wordt beschouwd. Maar als een kat 'vuil' is, z'n behoefte 'zomaar' ergens doet, dan gaat er een alarmbel af. Zelfs sirenes, afhankelijk van hoe vaak het gebeurt of op welke locatie. De ultieme trigger om naar een oplossing te zoeken.

*Mijn kater sproeit tegen de broodrooster, waarom doet hij dat?
Mijn poes doet haar behoefte naast de bak, da's zo vervelend!
Elke gedragstherapeut voor katten zal bevestigen dat onzindelijkheid het probleem is waar we het vaakst over aangesproken worden.*

Tevens is onzindelijkheid een probleem dat de meest uiteenlopende oorzaken kan hebben. Hierdoor komen vrijwel alle aspecten van kattengedrag en -noden aan bod bij het zoeken naar de oorzaak en het uitwerken van een oplossing. Hoewel dit

probleem vaak eenvoudig te verhelpen is, kan het ook een complexe zaak worden.

Zodoende zal een uiteenzetting van de mogelijke oorzaken en oplossingen van onzindelijkheid ook waardevolle en praktische informatie geven over het oplossen en voorkomen van andere gedragsproblemen. Gaandeweg zul je merken dat er steeds meer stressgerelateerde problemen besproken worden.

Omdat er geen kant-en-klaar antwoord bestaat op de onzindelijkheidsproblematiek is de verbazing soms groot als gedragstherapeuten de vraag naar een oplossing beantwoorden

met meer vragen. Over de gezondheid van de kat, hoe het gezin is samengesteld, over de andere huisdieren, hun onderlinge relaties, welke voorzieningen er zijn, de tijdsbesteding van de katten, sinds wanneer het gebeurt, op welke locatie, met welke frequentie...

De verwachting of hoop is veelal dat er één snelle kant-en-klare oplossing is. Een wonderpil. Maar die is er niet.

Een kat is tegelijkertijd een eenvoudig en complex dier, waardoor er ontelbare factoren zijn die een rol kunnen spelen in de reden tot huisbevuiling. Achterhaal die factor, de oorzaak, en het uitwerken van een oplossing kan beginnen.

Ja, eenvoudig en complex gaan perfect samen bij katten.

Complex omdat enorm veel factoren invloed hebben op hun gedrag en gevoel van welzijn. Maar ook omdat de manier waarop katten in het leven staan zo verschilt met die van ons en van honden, de twee meestgebruikte referentiepunten door mensen die niet voldoende vertrouwd zijn met katten.

Eenvoudig omdat alle gedrag en alle te evalueren omstandigheden kunnen teruggebracht worden naar hun manier van leven in de vrije natuur. Dit betekent dat alles te herleiden is naar 'de kat in het bos'. Begrijp je hun natuurlijke gedrag en noden goed, dan kun je de meeste problemen voorkomen of oplossen.

Bij onzindelijkheid is er meestal een compleet onbegrip tussen baasje en beestje. Baasjes denken aan 'vuil zijn zonder reden' of denken soms aan een uiting van wraak. De kat is echter nooit 'vuil' zonder reden en kent het begrip wraak niet. Wraak is een menselijke emotie, die ons trouwens niet siert.

Sommigen onder jullie zullen nu denken: "Ja, maar onze kat doet het toch uit wraak, telkens als we op vakantie geweest zijn of we haar te weinig aandacht geven..." Geen nood, verderop in dit boek zal duidelijk worden wat de reden daarvan dan wel kan zijn.

Door alle facetten die huisbevuiling kunnen veroorzaken door te nemen, krijg je meteen inzicht in hoe je je katten (nog) gelukkiger kan maken. Dit om de eenvoudige reden dat elk dier, elk wezen, dat zijn of haar natuurlijk gedrag kan uitvoeren een gelukkig wezen is.

In 2013 werd een onderzoek uitgevoerd, 'Litterbox size preferences in domestic cats', door Norma c. Guy, Marti Hopson en Raphael Vanderstichel, met in essentie één vraag "Geeft de kat de voorkeur aan een klassieke of grotere bak?" Hieruit kwam een duidelijk antwoord van de deelnemende katten. Je raadt het: een grote kattenbak a.u.b.!

34 deelnemende gezinnen verzamelden samen gedurende 4 weken gegevens van 74 katten. Alle deelnemende katten waren voltijdse binnenkatten. De helft poezen en de helft katers, allemaal gesteriliseerd en gecastreerd. Alle katten ouder dan 6 maanden, en zonder medische aandoeningen die het kattenbakgebruik beïnvloeden. 19 gezinnen met één kat, 20 met 2 katten, de overige met meerdere katten.

De opzet was als volgt: gedurende 4 weken werden de vertrouwde kattenbakken weggehaald en vervangen met 2 nieuwe bakken. 1 grote en 1 standaard, open en rechthoekig. Omdat beide bakken verder identiek moesten zijn om de test zo zuiver mogelijk te doen, was de beschikbare standaard bak 56 bij 38 cm, dus al iets ruimer dan een gemiddelde klassieke bak, en de grote 86 bij 39 cm. Beide bakken waren 14 cm hoog.

Elk gezin diende de bakken aan tegenovergestelde zijdes in een kamer te plaatsen, voorzien van 10 cm van hetzelfde fijn, klonterende, geurloos zand, zonder eten of drinken in de nabijheid.

De test ging van start en de gezinnen schepten dagelijks de bakken schoon. Ze telden het aantal plasjes dat ze eruit schepten en het aantal ontlastingen. Het zandpeil werd stabiel op 10 cm gehouden.

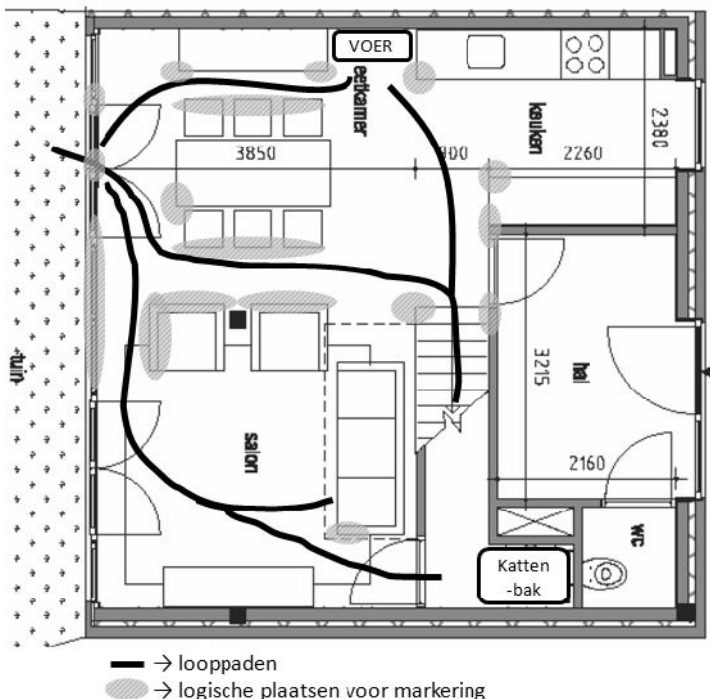
Na 2 weken werden de bakken volledig schoongemaakt en van locatie gewisseld. Welke opvallende resultaten kwamen uit het onderzoek?

In vele gevallen bleven de katten waarbij de oude bak op eenzelfde plaats had gestaan als de nieuwe de eerste 2 dagen de bak op de vertrouwde locatie gebruiken. Dat werd ook opgemerkt bij de start van de tweede 2 weken. Katten zijn gewoontediertjes, maar dat wisten we al.

Krabobjecten

Katten beheren hun territorium met zichtbare en onzichtbare markeringen, ook in je woning. Door langs kanten en hoekjes te wrijven van objecten, meubels en deurstijlen worden de feromonen verspreid. Dat is ook de reden waarom elk voorwerp, tot zelfs de boodschappen die je in huis brengt toe, meteen ingewijd worden door de kat des huizes door er langs te wrijven, meestal met de wang en flank. Zelfs als jij van buiten komt volgt er een begroeting waarbij meteen een dosis feromonen aangewreven worden.

Een andere manier om een boost feromonen te verspreiden is door de voetzooltjes te kneden. Met andere woorden, door te krabben aan objecten. Dit geeft meteen de combinatie met zichtbare markering, vanuit hun standpunt een bijkomend voordeel. Dat doen ze voornamelijk langs hun looppaden. Voorzie daarom voldoende krabplaatsen op locaties langs deze looppaden.

Passieve agressie

Bij een goede onderlinge verstandhouding kan passieve agressie gebruikt worden als een manier van communiceren om het naleven van gemaakte afspraken te beheren. Het geeft dan geen probleem aan, maar het geeft je wel inzicht in de gemaakte afspraken.

Maar bij problemen in de groep vormt passieve agressie belangrijke informatie die de oorzaak kan prijsgeven of waaruit een deel van de cumulerende stressfactoren blijkt. Het toont je ook waar de pijnpunten liggen, zodat je voor die concrete situatie alternatieven kunt bieden en zo bij te dragen aan het vermijden van verdere conflictsituaties.

Alhoewel het zeer vaak voorkomt, is passieve agressie één van de moeilijkste gedragingen om waar te nemen als je niet weet waarop te letten. Passieve agressie is vaak zeer subtiel. Voor de tegenpartij is het glashelder, maar voor ons als toeschouwer moeilijker vast te stellen. Het is het overbrengen van een duidelijk boodschap op een niet expliciete intimiderende manier. De agressor is zo vol zelfvertrouwen dat de goede verstaander bij wijze van spreken maar een half woord nodig heeft. Zeker als de verstaander een onzekerdere kat is die al gestresseerd is door dat half woord en er niet of onvoldoende tegen in durft gaan. Het is dus vooral dit type kat dat zich daardoor laat stresseren en beïnvloeden. Subtiele intimidatie naar een andere zelfzekere kat toe heeft namelijk weinig zin. Ze negeren het gewoon waarna de agressor het daarbij laat, als het punt dat zij wou maken toch niet van dien aard is dat het een echte confrontatie waard is. Na verloop van tijd kan de spanning dan wel opbouwen en vroeg of laat toch tot een openlijk conflict komen.

Om passieve agressie te detecteren is het erg belangrijk dat je gans de groep goed bestudeert. Hoe ze met elkaar omgaan en wie zich wanneer op welke plaats bevindt. Maar al te vaak wordt de gestresseerde of onzindelijke kat ervaren als de schuldige van onenigheid in de groep. Of wordt onzindelijkheid zelfs als een op zich staand feit beschouwd: een rebelse kat die zonder reden

Hoofdstuk 6

Diepere analyse

De EHBO-tips gaven al een duidelijk beeld van het belang van de medische controle en het kattenbakbeleid. Het inzicht in de natuurlijke omgeving, noden en manier van leven, in hun stressgevoeligheid en in de mogelijke gevolgen van aanhoudende stress gaven het nodige inzicht om jouw kat (nog) beter te begrijpen. De vertaling naar een optimale inrichting van je woning - haar territorium - en de te voorziene activiteiten om ook voor mentale stimulatie te zorgen werden overlopen. En in groepsdynamieken werd duidelijk dat een kattengroep een wankel evenwicht kan hebben en dit gaf meer inzicht in hun onderlinge relaties. Je hebt nu een mooi beeld van wat het inhoudt om een gelukkige kat te huisvesten en indien er gedragsproblemen zijn deze op te lossen.

Maar de ervaring leert dat het niet altijd eenvoudig is die kennis en tips om te zetten naar een praktische analyse van het probleem en vervolgens een concrete oplossing uit te werken. Het is in eerste instantie belangrijk de oorzaak te vinden, alleen dan kan die aangepakt worden om het probleem ten gronde aan te pakken.

Een diepgaander onderzoek is nodig om de oorzaak of oorzaken van de stress te vinden. Daarvoor dien je alleen niet het leventje van je kat vanuit haar perspectief grondig onder de loep te nemen, maar ook de nodige vragen te stellen omtrent de incidenten.

Je kunt dit herleiden tot vier essentiële vragen:

1. **Wanneer** begon de onzindelijkheid of stressuiting? Er moet onderzocht worden wat er in die periode veranderde in haar leventje. Dat kunnen grote veranderingen geweest zijn, maar ook op het eerste gezicht voor ons onbelangrijke details. Ook **wanneer** de onzindelijkheid plaatsvindt kan een zinvolle bron van informatie zijn.

Introductieprocedures

Je verhoogt de kans op succes door katten of kat en hond met een degelijke en trage introductie aan elkaar voor te stellen. Met andere woorden, stel katten aan elkaar voor volgens de regels van de katten-etiquette. Een goede introductie is hoe dan ook nooit een foute keuze. Het meteen samenzetten is daarentegen altijd een grote gok. Neem alsjeblieft het zekere voor het onzekere. Neem je tijd voor een trage introductie en bespaar op termijn veel tijd, stress en zorgen.

In deze bijlage zijn beide introductieprocedures stap voor stap uitgeschreven. Belangrijk is alle stappen te doorlopen en niet vanuit enthousiasme overhaast naar de volgende stap te gaan. Ook belangrijk is dat altijd het tempo van het traagste dier wordt gevolgd. Is één van de dieren nog niet toe aan de volgende stap, dan kan het toch overgaan naar de volgende stap het proces één of meerdere stappen terugzetten.

Deze procedures zijn een belangrijke leidraad, waarvan de concrete uitvoering dient aangepast te worden aan de situatie bij je thuis, aan de karakters en achtergrond van de reeds aanwezige dieren en de mogelijkheden binnen de indeling van je woning. Concludeer niet te snel dat het in jouw woning of situatie niet haalbaar is, maar denk creatief na over oplossingen. Je zal zien dat er altijd mogelijkheden zijn.

Introductieprocedure kat versus kat

Een introductieproces is best intensief en vraagt een behoorlijke tijdsinvestering. Maar de voordelen wegen zoveel zwaarder door. Je beperkt de stressimpact op de katten en minimaliseert de kans op gedragsproblemen achteraf, die veel intensiever en tijdrovender zijn om op te lossen. Bovendien is de voldoening die je haalt uit de observatie van de relatie-opbouw tussen de katten enorm. Wat je bijleert over hoe de katten omgaan met de situatie zal je relatie met hen nog waardevoller maken.

Wees dus niet ontmoedigd. Je bent nu voorbereid, schat het proces naar waarde en je zal daardoor het nodige geduld hebben om hun de ruimte te geven te groeien in de nieuwe situatie in hun territorium.

De doorlooptijd van het proces is niet op voorhand te bepalen. Algemeen kun je wel stellen dat je bij volwassen katten minimaal twee weken mag verwachten. Is één van hen een kitten, dan zou het sneller kunnen gaan. Meestal komt een kitten minder bedreigend over op de reeds aanwezige kat of katten, omdat het nog geen territoriumgevoel heeft en zelf openstaat voor interactie met andere katten. Als de betrokken katten goed gesocialiseerd werden, dan zal dit ook een positief effect hebben op de doorlooptijd.

Heb je meerdere katten, dan mag je meteen een langere doorlooptijd verwachten. Logisch, omdat je steeds het tempo van het traagste dier moet volgen en ook je katten onderling een aantal afspraken zullen willen heronderhandelen door de komst van de nieuweling.

De doorlooptijd van een introductie is tevens afhankelijk van het aantal oefenmomenten dat je dagelijks kunt organiseren. Zijn er dat weinig, dan is de doorlooptijd hoe dan ook langer.

Als het proces op een stap lijkt vast te lopen, neem je best contact op met een gedragstherapeut voor katten. Die kan bekijken hoe je die stap anders kunt aanpakken om de procedure weer vlot te trekken. Maar algemeen kun je stellen dat zolang je vooruitgang ziet, hoe traag die ook gaat, je op de goede weg bent.

Stap 1: Aparte kamer

Richt ruim op voorhand een aparte kamer in voor de nieuwe kat, zodat je eigen kat er al aan kan wennen dat die kamer niet meer toegankelijk is. Dit kan een slaapkamer zijn, een werkkamer, logeerkamer, badkamer of een garage die toegankelijk is vanuit de woning. Voorzie er alle benodigdheden, zoals krabpaal, kattenbak, speeltjes, mandjes, hoge ligplaats, eten en drinken.

Kies een kamer die na de introductie nog geruime tijd toegankelijk blijft voor de nieuwe bewoner. Adopteerde je een onzekere kat, dan zal je merken dat ze nadien bij onrust zelf naar haar 'veilige' kamer zal gaan om tot rust te komen. Als ondersteuning kun je een Feliway-verstuiver inschakelen in de aparte kamer van de nieuwe kat, zodat zij zich sneller thuis voelt, en één in de ruimte waar je eigen kat het meest vertoeft.

Stap 2: Geuren uitwisselen als voorbereiding

Adopteer je een kitten of kat die je vooraf kan bezoeken, wissel dan op voorhand geuren uit. Telkens je op bezoek gaat breng je een doek, sok of washandje mee naar huis waar de geur van de nieuwe kat in zit. Neem ook telkens een doek, sok of washandje waar de geur van je eigen kat in zit mee voor haar, zeker als het een volwassen kat is.

De katten kunnen elkaars geur en feromonen op die manier al uitgebreid onderzoeken. Herhaal die uitwisseling zo vaak mogelijk. Sommige zullen die geuren in eerste instantie negeren, andere zullen het mengen met hun eigen geur door te wrijven of erop te gaan liggen. Soms kunnen de reacties op zo'n geurdoek best heftig zijn, zoals blazen of plassen. Het spreekt voor zich dat je de uitwisselingen dan blijft herhalen tot de reactie overgaat in negeren of mengen. Mocht het plassen of blazen na meerdere uitwisselingen tegen alle hoop en geduld in blijven, overweeg dan een andere potentiële huisgenoot uit te kiezen.